

“YANGI MEDIA TARAQQIYOTIDA KONVERGENT JURNALISTIKA”

Xudaybergenova Dilnavoz Gulomboevna
O'zbekiston Jurnalistika va ommaviy
Kommunikatsiyalar universiteti talabasi

Annotatsiya: Ushbu ilmiy maqolada biz jurnalistika sohasidagi ayrim dolzarb muammolar, va ularning yechimlari xususan konvergent fikrlashning yangi mediaga ta'ri xususida ko'plab ma'lumotlarga ega bo'lamiz.

Kalit so'zlar: konvergentlik, konvergent fikrlash, divergent, Gipermedia, transmediya, jamiyat, erkinlik, matbuot, jurnalist, mustaqil, ijtimoiy, iqtisodiy, demokratik jamiyat.

KIRISH

Jurnalistika sohasiga nazar tashlaydigan bo'lsak, biz eng avvalo O'zbekistonda ilm-u ma'rifat o'rta asrlarda qanchalar ravnaq topganligini, o'z ajdodlarimiz bilan qanchalar faxrlansak shunchalar arzishini, allomalardan qolgan buyuk meroslarni ko'z qorachig'imizdek asrash ham qarz, ham farz ekanligini eslab o'tishimiz shart.

O'rta asrlarda qanchalar rivojlangan ilm-u ma'rifat o'chog'i xonliklar davri va Chor Rossiyasi davriga kelib to'xtab qolganligining guvohiga aylanamiz. Ammo ruslar hukmronligi davrida ham ziyolilar qatlami, ya'ni buyuk jadidlar maydonga chiqib xalqni erkini, tinchligini, kelajak faqat ilm-u ma'rifatda ekanligini uqtirish uchun bor ilm-u ma'rifatni xalqqa gazeta, jurnal, teatr orqali yetkazib berdilar, buning uchun hech qanday g'ov, to'siqqa, qiyinchilik va mashaqqatlarga bardosh bera oldilar. Xalqni, yosh avlodni o'qitish uchun gazetalar, jurnallar, teatr, kutubxonalar ko'plab tashkil qilish, maqolalar yozish, ularni yanada keng yoritish, haqiqatga boqqan holda faqat ezgulikka xizmat qilish o'sha davr jadidlarining muqaddas burchiga aylandi. Ammo rus istibdodi baribir jaholat bu davr ilm-u ma'rifatidan ustun keldi. Jurnalistika sohasi inqirozga uchradi. Qancha ziyolilar, jurnalistlar, adabiyotshunoslar qatag'on siyosati qurboni bo'ldilar. Faqat Vatanimiz 1991- yil mustaqillikni qo'lga kiritgach, SSSR tugagachgina barcha ilm ahliga sekin-asta shart-sharoitlar birin-ketin yaratilib berildi. Kelasi masala endi O'zbekistonda professional jurnalistika sohasini yaratish, ularning ishlash tizimini yangilash, haqqoniy qalami o'tkir jurnalistlarni yetishtirib chiqarish, maydonga faqat xolis va haqiqatni qo'rqmay ayta oladigan xalq manfaatini ko'zlovchi jurnalistlarni tarbiyalash eng dolzarb muammolardan biriga aylandi va buning uchun ko'plab ishlar amalga oshirildi. Ilmiy izlanishlar va tadqiqotlar. Mustaqillik yillarida ommaviy axborot vositalariga, jurnalistikaga munosabat o'zgardi. Avvalo, ularning huquqiy asoslarini yaratish tdbirlari ko'rildi.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Internet imkoniyatlari multimedia materiallarining yaratilishiga eshik ochmoqda. Bu jurnalistlardan tezkorlik, OAV tarmoqlarining barchasida ishlay olish mahoratini talab qiladi. Xo'sh, bugun qulog'imizga tez-tez chalinayotgan konvergensiya atamasi nimani anglatadi? Multimedia materialining qanday o'ziga xos xususiyatlari bor?

Adabiyotlarda qayd etilishicha, **konvergensiya** — birlashish, kesishish degan ma'nolarni anglatadi. Sodda qilib aytganda, bunday faoliyatda siz ma'lum bir mavzu yuzasidan tayyorlayotgan materialingizda ham audio, ham matn, video, foto va grafikadan foydalanib, bu formatlarni ma'lum tartibda joylashtirib chiqasaz.

Konvergent fikrlash — bu Joy Pol Guilford tomonidan divergent fikrlashning aksi sifatida ishlab chiqilgan atama. Bu, odatda, katta ijodkorlikni talab qilmaydigan standart savollarga, masalan, maktabda fanlari topshiriqlarida va intellekt uchun standartlashtirilgan ko'p tanlovli testlarda „to'g'ri“ javob berish qobiliyatini anglatadi.

Konvergent fikrlash — bu muammoga yagona, aniq javob topishga qaratilgan fikrlash turi.[1] Bu savolga eng yaxshi yoki to'g'ri javobni olishga qaratilgan. Konvergent fikrlash tezlik, aniqlik va mantiqni ta'kidlaydi va tanish bo'lgan usullarni tanib olishga, qayta qo'llashga va saqlangan ma'lumotlarni to'plashga qaratiladi.[1] Bu javob osongina mavjud bo'lgan va uni eslab qolish yoki qaror qabul qilish strategiyalari orqali ishlab chiqish kerak bo'lgan holatlarda eng samarali hisoblanadi. Konvergent fikrlashning muhim jihati shundaki, u yagona eng yaxshi javobga olib keladi va noaniqlik uchun joy qoldirmaydi. Bu nuqtai nazardan, javoblar to'g'ri yoki noto'g'ri bo'ladi. Konvergent fikrlash jarayonining oxirida olingan yechim ko'pincha eng yaxshi javobdir.

Konvergent fikrlash ham bilim bilan bog'liq, chunki u mavjud bilimlarni standart protseduralar yordamida manipulyatsiya qilishni o'z ichiga oladi.[1] Bilim — bu ijodkorlikning yana bir muhim jihati. Bu g'oyalar manbai, yechim yo'llarini taklif qiladi, samaradorlik va yangilik mezonlarini beradi. Konvergent fikrlash ijodiy muammolarni hal qilishda vosita sifatida ishlatiladi. Biror kishi muammoni hal qilish uchun tanqidiy fikrlashdan foydalanganda, ular hukm chiqarish uchun ongli ravishda standartlar yoki ehtimolliklardan foydalanadilar. Bu divergent fikrlashdan farq qiladi, bunda ko'plab mumkin bo'lgan yechimlarni izlash va qabul qilishda hukm kechiktiriladi.

Konvergent fikrlash ko'pincha **divergent fikrlash** bilan birgalikda ishlatiladi. Divergent fikrlash odatda o'z-o'zidan, erkin tarzda sodir bo'ladi, unda ko'plab ijodiy g'oyalar yaratiladi va baholanadi.[2] Qisqa vaqt ichida bir nechta mumkin bo'lgan yechimlar o'rganiladi. Divergent fikrlash jarayoni tugagandan so'ng, g'oyalar va ma'lumotlar konvergent fikrlashdan foydalangan holda tartibga solinadi va tuziladi shuningdek, qaror qabul qilish strategiyalari qo'llaniladi, bu bitta eng yaxshi yoki to'g'ri javobga olib keladi.[2] Divergent fikrlash misollari muammoni hal qilish

jarayonining boshida aqliy hujum, erkin yozish va ijodiy fikrlash usullaridan foydalanishni o'z ichiga oladi va keyinchalik baholanishi mumkin bo'lgan yechimlarni ishlab chiqaradi.[3] Yetarli miqdordagi g'oyalar o'rganilgandan so'ng, konvergent fikrlashdan foydalanish mumkin. Bilim, mantiq, ehtimollik va qaror qabul qilishning boshqa strategiyalari e'tiborga olinadi, chunki erishilganda bir ma'noga ega bo'lmagan eng yaxshi javobni qidirishda yechimlar individual ravishda baholanadi.

Konvergent fikrlash bola tarbiyasida asosiy vositadir. Bugungi kunda ta'lim imkoniyatlarining ko'pchiligi tabiatda ko'p tanlov bo'lgan standartlashtirilgan testlarda ishlash bilan bog'liq.[17] Talaba mumkin bo'lgan javoblarni o'ylab ko'rganda, ular konstruksiya ichidagi muqobillarni tortish uchun konvergent fikrlashdan foydalanadilar. Bu o'lchanadigan yagona eng yaxshi echimni topishga imkon beradi.

REFERENCES

1. Qudratxo'jayev Sh. Internet: tarixi, tuzilishi, texnik xavfsizlik. O'quv-uslubiy qo'llanma. –T.: 2011.
2. Mo'minov F., Nurmatov A. Jahon jurnalistikasi tarixi. Toshkent – 2008
3. <http://www.mediascope.ru/>